

VZDĚLÁVÁNÍ A ODBORNÁ PŘÍPRAVA

V souladu se zásadou subsidiarity rozhoduje o politikách v této oblasti každý členský stát Evropské unie sám. Proto má EU spíše podpůrnou úlohu. Některé problémy jsou nicméně ve všech členských státech stejné – stárnutí společnosti, nedostatek dovedností pracovníků, celosvětová konkurence a předškolní vzdělávání. Proto je nutné na ně reagovat společně, spolupracovat a navzájem se od sebe učit^[1].

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Odborná příprava byla zařazena mezi oblasti činnosti Společenství Římskou smlouvou v roce 1957, zatímco vzdělávání bylo formálně uznáno jako oblast, v níž má EU pravomoci, až Maastrichtskou smlouvou v roce 1992. Ve Smlouvě se uvádí: „Společenství přispívá k rozvoji kvalitního vzdělávání podporou spolupráce mezi členskými státy, a je-li to nezbytné, podporováním a doplňováním činnosti členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah výuky a za organizaci vzdělávacích systémů a za jejich kulturní a jazykovou rozmanitost“.

Lisabonská smlouva ustanovení o úloze EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (hlava XII, články 165 a 166) nezměnila. Kromě toho obsahuje ustanovení, které lze nazvat horizontální „sociální doložkou“. V článku 9 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) se uvádí, že při vymezování a provádění svých politik a činností musí Unie přihlížet k požadavkům spojeným s vysokou úrovní vzdělávání a odborné přípravy.

Listina základních práv Evropské unie, která má stejnou právní hodnotu jako Smlouvy (článek 6 Smlouvy o Evropské unii), navíc stanoví, že „každý má právo na vzdělání a přístup k odbornému a dalšímu vzdělávání“ (článek 14) a že „každý má právo pracovat a vykonávat svobodně zvolené nebo přijaté povolání“ (článek 15).

CÍLE

Při uplatňování svých politik a činností musí Unie přihlížet k požadavkům spojeným s vysokou úrovní vzdělávání a odborné přípravy. Dlouhodobé strategické cíle v oblasti vzdělávání a odborné přípravy stanovené Radou v roce 2009 tedy jsou: 1) uvádět celoživotní učení a mobilitu do praxe; 2) zlepšovat kvalitu a efektivitu vzdělávání a odborné přípravy; 3) podporovat spravedlnost, sociální soudržnost a aktivní občanství; 4) podporovat kreativitu a inovace, včetně podnikatelských dovedností, na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy.

[1] Podrobnější informace viz faktografický přehled [3.6.4](#) o vysokoškolském vzdělávání.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

A. Evropa 2020 a odborné vzdělávání a příprava 2020

Politika v oblasti vzdělávání a odborné přípravy se začala rozvíjet především po přijetí [Strategie Evropa 2020](#). Zatímco za systémy vzdělávání a odborné přípravy nesou hlavní odpovědnost jednotlivé členské státy, EU hraje klíčovou úlohu v tom, že je ve snaze o jejich zkvalitnění a modernizaci podporuje a doplňuje. V rámci strategie Evropa 2020 jsou členským státům předány konkrétní pokyny ohledně prioritních reforem pro každý rok v podobě doporučení pro jednotlivé země.

V oblasti vzdělávání a odborné přípravy jsou nástroje a prostředky pro spolupráci na úrovni EU vymezeny ve [strategickém rámci pro vzdělávání a odbornou přípravu 2020](#). Pro účely strategického rámce pro vzdělávání a odbornou přípravu 2020 byla pro rok 2020 stanovena následující kritéria: 1) předškolního vzdělávání by se mělo účastnit alespoň 95 % dětí ve věku od 4 let do věku, kdy mají zahájit povinnou školní docházku; 2) podíl 15letých s nedostatečnými schopnostmi v oblasti čtení, matematiky a přírodních věd by měl být nižší než 15 %; 3) podíl osob s nedokončeným vzděláním nebo odbornou přípravou by měl být nižší než 10 %; 4) podíl osob ve věku od 30 do 34 let s dokončeným terciárním vzděláním by měl činit nejméně 40 %; 5) do programů celoživotního učení by mělo být zapojeno průměrně alespoň 15 % dospělých (ve věku 25 až 64 let); 6) alespoň 20 % středoškoláků a 6 % osob ve věku 18 – 34 let se základním odborným vzděláním by mělo strávit část svého studia nebo odborné přípravy v zahraničí; 7) podíl zaměstnaných absolventů (ve věku 20 až 34 let), kteří zdárně ukončili své vyšší střední nebo vysokoškolské vzdělání před jedním až třemi roky, by měl dosáhnout alespoň 82 %.

Za účelem provádění politik EU v oblasti odborného vzdělávání a přípravy se Komise opírá o Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (CEDEFOP), které je jednou z decentralizovaných agentur EU.

B. Agenda pro nové dovednosti pro Evropu

V roce 2016 vydala Komise sdělení s názvem Nová agenda dovedností pro Evropu ([COM\(2016\)0381](#)), v němž navrhuje deset opatření, pomocí nichž by lidé získali dovednosti potřebné na trhu práce a lépe by využívali již nabyté dovednosti, což by jim pomohlo nalézt kvalitní pracovní místa:

- záruka k získání dovedností, která má dospělým s nízkou úrovní dovedností pomoci získat minimální úroveň gramotnosti, početních znalostí a digitálních dovedností;
- přezkum evropského rámce kvalifikací;
- „Koalice pro digitální dovednosti“, která má podpořit spolupráci mezi zúčastněnými stranami v oblasti vzdělávání, zaměstnání a průmyslu;
- „Plán pro odvětvovou spolupráci v oblasti dovedností“ s cílem zlepšit poznatky o dovednostech;
- „nástroj dovednostního profilu“ určený státním příslušníkům třetích zemí, který má podpořit brzké určení a profilaci dovedností a kvalifikací migrantů;

- podpora odborného vzdělávání a přípravy, zejména prostřednictvím akcí a činností v rámci Evropského týdne odborných dovedností;
- přezkum doporučení ke klíčovým schopnostem s cílem pomoci více lidem získat základní soubor dovedností potřebných k práci a životu ve 21. století;
- přezkum rámce Europass, který nabízí lidem lepší a uživatelsky vstřícnější nástroje k prezentaci svých dovedností;
- návrh doporučení ke sledování uplatnění absolventů s cílem zlepšit pochopení výkonnosti absolventů poté, co ukončí vzdělávání a odbornou přípravu;
- analýza a výměna osvědčených postupů ke zvládnutí mobility vysoce kvalifikovaných lidí mezi jednotlivými zeměmi (tzv. tok mozků).

C. Vzdělávání v raném věku

Po přijetí [Evropského pilíře sociálních práv](#), který stanoví, že „děti mají právo na cenově dostupné a kvalitní vzdělávání a péči v raném věku“, nabyla otázka předškolního vzdělávání na významu. V květnu 2018 přijala Komise návrh doporučení Rady o vysoce kvalitních systémech předškolního vzdělávání a péče“ (COM(2018)0271). Tento návrh je založen na předchozí práci v této oblasti, zejména na [klíčových zásadách kvalitativního rámce pro předškolní vzdělávání a péči](#), které v roce 2014 předložila pracovní skupina vnitrostátních odborníků.

D. Evropský prostor vzdělávání

V květnu 2018, po summitu v Göteborgu, zveřejnila Komise sdělení s názvem „Budování silnější Evropy: Úloha politik týkajících se mládeže, vzdělávání a kultury (COM(2018)0268). To stanoví vizi vybudování „evropského vzdělávacího prostoru“ včetně mimo jiné návrhu doporučení Rady o podpoře automatického vzájemného uznávání vysokoškolských diplomů a osvědčení o vyšším sekundárním vzdělání a výsledků období studia v zahraničí (COM(2018)0270).

E. Erasmus

[Erasmus+](#) je programem EU pro oblast vzdělání, odborné přípravy a sportu na období 2014–2020. Navazuje na předchozí iniciativy Unie v podpoře výměn a rozvoje systémů vzdělávání a odborné přípravy a v oblasti práce s mládeží.

Cílem programu Erasmus+ je podporovat snahy jednotlivých zemí o účinné využití potenciálu, který skýtá lidský a společenský kapitál Evropy, a zároveň o posílení principu celoživotního učení na základě propojení opatření podporujících formální, neformální a informální učení napříč oblastmi souvisejícími se vzděláváním, odbornou přípravou a mládeží.

Ke specifickým cílům programu Erasmus+ v oblasti vzdělávání patří: 1) zvýšit úroveň klíčových kompetencí a dovedností se zvláštním ohledem na potřeby pracovního trhu a jejich pozitivní vliv na sociální soudržnost; 2) podpořit zvyšování kvality, špičkové výsledky v oblasti inovací a posilování mezinárodního rozměru na úrovni institucí vzdělávání a odborné přípravy; 3) prosazovat vytváření evropského prostoru celoživotního učení, který má sloužit jako doplněk politických reforem na vnitrostátní úrovni, a zvyšovat povědomí o něm; podporovat modernizaci systémů vzdělávání a odborné přípravy; 4) posilovat mezinárodní rozměr vzdělávání a odborné přípravy;

5) zlepšit výuku a studium jazyků a podporovat pestrou jazykovou rozmanitost EU a mezikulturní povědomí.

Programu Erasmus+ byl stanoven smělý cíl podpořit součinnost a vzájemné obohacování napříč různými oblastmi vzdělávání, odborné přípravy a mládeže, což pomůže odstranit umělé hranice mezi formáty jednotlivých činností a projektů, podpořit nové myšlenky, přilákat nové subjekty z oblasti práce a občanské společnosti a stimulovat nové formy spolupráce. V odvětví vzdělávání jde zase o splnění těchto cílů v rámci klíčových akcí. Klíčová akce 1 se zaměřuje na mobilitu vysokoškolských studentů, studentů v rámci odborného vzdělávání a přípravy a zaměstnanců všech vzdělávacích sektorů. Klíčová akce 2 se soustředí na partnerství a účelem klíčové akce 3 je podpora reformy politiky.

[Nástupce programu](#) (2021–2027) navrhla Komise v květnu 2018 ([COM\(2018\)0367](#)). Navrhuje, aby se celý program jmenoval jednoduše „Erasmus“. Celková architektura programu se nějak výrazně nezměnila. Nezměnila se ani „klíčová opatření“, která již stanovil Erasmus+. Komise nicméně navrhuje zdvojnásobit rozpočet na 30 miliard EUR v porovnání s plánovacím obdobím 2014–2020.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament vždy podporoval úzkou spolupráci členských států v oblasti vzdělávání a odborné přípravy a rozšiřování evropského rozměru politik členských států v oblasti vzdělávání. Kromě toho se aktivně podílí na politickém cyklu spojeném se strategickým rámcem evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020) a reaguje na zprávy připravené v tomto rámci, například prostřednictvím [usnesení ze dne 23. června 2016 o pokračování strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a přípravy](#).

A. Erasmus

Parlamentu se podařilo zajistit navýšení finančních prostředků pro program Erasmus+. Dne 12. dubna 2016 přijal usnesení o programu Erasmus+ a dalších nástrojích na podporu mobility v oblasti odborného vzdělávání a přípravy – celoživotním pojetí učení^[2]. V něm vyzývá Komisi, členské státy a veřejné organizace zaměstnanosti, aby zveřejňovaly informace o programu Erasmus+ a vyvíjely další nástroje na podporu mobility v oblasti odborného vzdělávání a přípravy, zejména mezi MSP. Ve svém [usnesení ze dne 14. září 2017](#) Parlament konstatoval, že program Erasmus+ měl velmi pozitivní dopad. Zdůraznil, že nový program by měl být otevřenější a přístupnější, a upozornil na obtíže při uznávání kreditů v rámci evropského systému přenosu a akumulace kreditů. Vyzval k založení evropského elektronického studentského průkazu, který by studentům v celé Evropě umožnil přístup ke službám. Poslanci zdůraznili význam propagace aktivního občanství, občanské výuky a evropské identity prostřednictvím tohoto programu.

Pro příští generaci programu Erasmus+ Parlament navrhl rozpočet ztrojnásobit na 41 miliard EUR, což zajistí vyšší účast a větší inkluzivitu. K dalším prioritám nového

[2]Úř. věst. C 58, 15.2.2018, s. 65–75

programu patří výměny v rámci odborného vzdělávání, zejména v pohraničních regionech, na něž bude vymezen vyšší rozpočet.

B. Vzdělání a zaměstnanost;

Výbor pro kulturu a vzdělávání (CULT) a Výbor pro zaměstnanost a sociální věci (EMPL) vypracovaly společnou zprávu z vlastního podnětu týkající se sdělení Komise o „Nové agendě dovedností pro Evropu“. Usnesení bylo v Parlamentu přijato [dne 14. září 2017](#). Parlament se zasadil o celostní přístup ke vzdělávání a rozvíjení dovedností a vyzval členské státy, aby se nezaměřovaly pouze na profesní dovednosti, ale i na dovednosti, které jsou užitečné pro život ve společnosti. Kromě jiného upozornil na to, že je třeba uplatňovat ucelenější přístup ke zlepšování dovedností migrantů, investovat do předškolního vzdělávání a péče a podpořit příležitosti celoživotního učení. Poukázal i na klíčovou úlohu neformálního a informálního učení a na význam podpory digitálních dovedností, přírodních věd, technologie, inženýrství a matematiky (STEM) a podnikatelských dovedností.

Výbory CULT a EMPL vypracovaly společně legislativní zprávu o návrhu Komise aktualizovat rámec Europass. Nový rámec Europass byl přijat dne 18. dubna 2018 prostřednictvím [rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2018/646](#).

C. Jiné konkrétní náklady

Parlament se také intenzivně zajímá o sdělení Komise zaměřená na konkrétní oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Dokládají to jeho usnesení [ze dne 22. října 2013 o přehodnocení vzdělávání](#), [ze dne 15. dubna 2014 o nových technologiích a otevřených zdrojích vzdělávání](#), [ze dne 8. září 2015 o podpoře podnikání mladých prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy](#), [ze dne 12. září 2017 o akademickém pokračujícím a dálkovém vzdělávání jako součásti evropské strategie celoživotního učení](#) a [ze dne 12. června 2018 o modernizaci vzdělávání v EU](#).

Pierre Hériard
05/2019

